Փուճջը ՇԱԲԱԹ օրերը կը հրատարակուի։

Տարեկան բաժանորդագինն է երկու ես կես արծաթ Մեճիտ կանխիկ վճարելի, բէ մայրաքաղաքիս ես իւր արուարձանաց ես բէ գաւառաց համար։

վեց ես երեք ամսոց համար ալ բաժանորդ կրնդունուի։

Տեղական ես գաւառական թղթատարութեան ծախքը խմբագրութիւնը պիտի վճարէ։

Հատը 40 փարայ է, ես կգտնուի մասնաւորապէս Պահճէ-Գափու չրավճառ. ես գրավաճառ. Պօղոս աղայի խանութը։

Ծանուցման տողը 3 դրուշ է մեկ անգամի համար. Աւելի աժան կըլլայ աւելի անգամներու համար։

Խմբագրութեան վերաբերեալ որ ես է գիր ուղղելի առ. Տճօրէն-Տէր Հ. Ս. Ալատճատեան կ. Պօլիս Պալըկ-բազար Նաճիյէ խան վերի յարկ թիւ. 16։

ADRESSE
H. S. ALADJADJIAN
Directeur du journal Armenien Pountch
—16 Nafié-Han . Balouk-Pazar 16—
Constantinople

ՓՈՒՆՋ

ԹԻՒ 1961 — ՇԱԲԱԹ — 1885 ՍԵՊՏԵՄԲԵՐ 28

ԱԶԳԱՅԻՆ

Կաթողիկոսական Ծանչնաժողովը։ — Մէջ ես Բաղմայ Համոզումն։ — Ծանչնաժողովն՝ որ անցեալ շաբթու կարգեցաւ Ազգային ժողովէն Կաթողիկոսական ընտրութեան կայսերական վաւերացման խնդրոյն վրայ խնաստասիրելու ես առաւաւելն ամսոյ 15 օր տեղեկագրելու պաշտօնով, — սկսած է նիստ ընել, ես ահա ութ օրէն ետքը պիտի տեսնենք տեղեկագիրը։ Կը յուսամք ես կը բաղձամք, որ Ծանչնաժողովոյ անդամոց ոմանք՝ որ այլ ընդայլոյ տեսութեամբ մերժման կողմը գտնուողներէն են, կը համոզուին ընդունելութեան կողմը գրանուողներուն ուղղախոհ տեսութիւններէն, ես տեղեկագիրն ըստ այնմ կը խմբագրուի ես կըստորագրուի ամենէն։ Ծանչնաժողովականք արդէն Ազգային ժողովոյ մէջ լսեցին Ամեն. Տ. Պատրիարք Հօր յայտարարութիւնները. լսեցին որ յայտարարեց Նորին Բարձր Սրբազնութիւնը թէ ինքն իբրև եպիսկոպոս առ Տ. Էջմիածին հաւատարմութիւն ուխտած լինելով՝ չկրնար առաւել ես հանդուրժել, ես թէ՝ հարկ է ո՛չ ես յապաղիլ, ես ամենայն Հայոց Վեհափառ Հայրապետին անուան յիշատակութիւնը սկսիլ Թուրքիոյ եկեղեցւոյ մէջ ալ, ես եթէ եկեղեցական խընդիրը մ՛ունիմք՝ պարտիմք դիմել առ Տ. Հայրապետան։ Ծանչնաժողովականք ի հարկէ կը դիտեն, թէ եկեղեցական ես աշխարհական երեսփոխանաց բաղմայ, ես հասկայն ողջախոհ ազգայնոց համոզումն ալ այս է։

Գրած դիտած եմք բաղմից, թէ բոլորովին անպատեհ է ես Ազգին համար միաժամակարգ՝ ամենապարզ խնդիր մը կիճռելու համար չանահնար լինիլ։

Հաւրկ է ըսել դարձեալ ես դարձեալ, թէ երբ կաթողիկոսական ընտրութեան գործն սկսաւ, Ռուսիոյ կառավարութեան կողմանէ ուղղակի ես անուղղակի ծանուցաւ մեզ, թէ ընտրութեան բոլոր գործը կէտ առ կէտ ըստ Պալաժէնիայի պիտի կատարուի։ Ազգային ժողովն որոշեց՝ այդ օրինաց համար առաջարկելի բարեփոխութիւններն ընտրելի Հայրապետին միջոցաւ մատուցանել. Ազգային ժողովը թոյլ չտուաւ որ Թուրքիոյ Առաջնորդարանք ըստ Պալաժէնիայի մասնակցին ընտրութեան, ես ինքն երեք եկեղեցականի անուն տալով բաղձանք յայտնեց, որ անոնց մէկն ընտրուի։ Ս. Էջմիածնի համազգային ընտրողական ժողովն ըստ այս բաղձանաց Ազգային ժողովոյ չորից ընտրելեաց մէջ առաւ այդ անուններն, ես երկու ընտրելեաց մէն եղաւ բաղձացեալ երից մէկն։ Ընտրողական ժողովն՝ որպէս պարտէր, ըստ Պալաժէնիայի վարուեցաւ, ես Ռուսիոյ Վեհափառ Ձարն ըստ Պալաժէնիայի վաւերացոյց երկու ընտրելեաց մէկն։

Արդ՝ ուղղախոհութի՞ւն է ելնել գանգատիլ, ես ըստ հաստատեալ օրինաց կատարուած գործ մը մերժելու միտիլ։ Ընտրեալ ես վաւերացեալ Հայրապետան ո՛վ է. — Տ. Տ. Մակար Սրբազան, որոյ հասմայ՝ ինչպէս դիտեալ տուած եմք քանիցս, Թուրքիոյ վիճակաւոր Առաջնորդք, Արքեպիսկոպոսունք, եպիսկոպոսունք, վարդապետք, աւագքահանայք, աթոռակալք, եկեղեցական երդուվք մաղթանօք ես ուխտիւք ես ըղձիւք Գուամգափուի Մայր եկեղեցւոյ սրբազան Տաճարին մէջ արժանաւորութեան սառաբաթիւ քուէ տուած են, ես որոյ համար խումբ մը երեսփոխանք ես՝ անչափ ժխորի ես ճրինշման մէջ իսկ՝ քուէ տալ արժան համարած են։ Ուղղախոհութի՞ւն է երևնել գանգատիլ, թէ Ս. Էջմիածնի համազգային ընտրողական ժողովոյ աշխարհական անդամք քուէ տուած չեն Տ. Մակար Սրբազանի համար. ուղղախոհութի՞ւն է խոիր դնել եկեղեցական ես աշխարհական անդամոց մէջ. ո՛վ են այդ եկեղեցականք, — Արքեպիսկոպոսունք, եպիսկոպոսունք, Ծայրագոյն վարդապետք, Միաբանք Ս. Էջմիածնի, վերջապէս Ռուսիոյ մեր մխիթնաւոր սիրելի ազգայնոց վարիչք, Սինհոդականք, Ս. Էջմիածնի գահուն աւանդապահք։ Եւ ո՛ւր գրուած է, թէ ընտրութիւնն օրինաւոր կը համարուի, երբ աշխարհական անդամք քուէ տան։

Մխիթ ուղղախոհութի՞ւն է, երկու ընտրելեաց անուններն լսելեն ես քանի մը ամիս լռիկ հնչիկ սպասելեն ետքը, խլրտիլ դանգատանոց ձայն բառնալ երկուց ընտրելեաց միոյն վաւերացման լուրն առնուելուն պէս։ Մխիթ զըրաւոր կասկած չմրուխր, թէ առաջին ընտրելին կաթողիկոսական գահուն վրայ տեսնել ուղղոներուն ես իրենց ակնկալութիւններէն վրիպելոց ծայրայեղ չարժումն է այս, որ սբդղելու համար իրենց ներքինը՝ պիտակ ես արտառոց կերպարանքներ կուտան ընտրութեան ես վաւերացման դործին, յանուն գոյութեան ես անկախութեան Հայաստանեայց եկեղեցւոյ։

Ծանչնաժողովոյ պատուարժան անդամոց ամենքն ալ, վերոյիշեալ կարևոր պարագայից հետ ի հարկէ ի նկատ կառնուն նաես թէ ո՛չ միայն ազգովին ընտրութեան այլ տերովին վաւերացման դործը կատարուած է ամիսներէ հետէ. Ձարին Վաւերացման հրովարտակն ինչպէս նաես Ե. քանչանի ես Վեղարի Խաչի հրովարտակք եղած տրուած են Հայրապետէն, Ս. Էջմիածնի ձայն ընծայութեան չնորհաւորած է, ամէն կողմերէ հաճութեան ես չնորհաւորութեան հեռադիրք ուղղուած են առ Հայրապետան. Ռուսիոյ, Պարսկաստանի ես Հնդկաստանի եկեղեցեաց մէջ Հայրապետին անուան յիշատակութիւնն սկսուած է. Ս. Էջմիածնէն հրապարակ Թիղնև գնացած, Հայրապետական Խաչ ես Գաւազան մատուցած են Հայրապետին, ժողովրդեան կողմէ չքեղ մեծարանքներ եղած են ես կը լինին, ես Հայրապետն ի Ս. Էջմիածին կուղևորի, ես Վեհափառ Տ. Տ. Մակար Ս. Հայրապետան ամենայն Հայոց՝ ինչպէս կը հաւաստեինք ի սկզբան, Ռուսիոյ ազգային վիճակաւ վարժարանաց վերաբացման կարևորադոյն խնդրով կըզբաղի արդէն։

Ծանչնաժողովոյ ամենայն անդամք, այո՛, պարտին ղայս ամենայն ի նկատ առնուլ. այո՛, պարտին դիտել թէ երեսփոխանաց մեծագոյն մասն ես Թուրքիոյ մէջ ամէն ուրեք Հայոց ամէն կարգի ես աստիճանի ուղղախոհ ես չրջհայեաց մասն, ամենաստուա՛ր մասն, դոհութեամբ չեն նկատեր ոմանց հակառակասիրական ես խռովայոյզ խրատուներն։ Ես միթէ Թուրքիոյ Հայոցս Ազգային ժողովը վերջնական կերպիւ որոշա՞ծ է, թէ Պալաժէնիոյ մէջ նշանակեալ կաթողիկոսական ընտրութեան եղանակը մեր եկեղեցւոյ ոգւոյն հակառակ է, ես հետևաբար խոտելի։ Վերջապէս անցած են այն ժամանակներն, յորս ոմանք կը յաղողէին իրենց կամքն ու հաճոյքն յառաջ տանիլ, ես այս յաղողութեան հասմար ամենայն լեզուանութիւն կը թափէին, Հայաստանեայց եկեղեցի, Ազգ, Ազգային Իրաւունք, Ազգային Ես բառերը խոբանան կութեամբ յեղյեղելով ի լուր միամտաց։ Միանգամայն դիտել պարտ է, թէ Ազգային ժողովը եթէ մերժման միտաղ ձախորդ որոշման մը յանդի, որ բնաւ անյուսալի է, Ազգին մէջ ընդունելութիւն չպիտի գանէ, ես ժողովը պիտի իյնայ վատահութենէ ես արժանապատուութենէ՝ ինչով ծանր պատասխանատուութեան ներքև։

Նիկոմիդիոյ գաւառական ընդհանուր ժողովն՝ որ անցեալ շաբթու նիստ ըրեր է, չէ ընդուներ Տ. Մատիսիանոս վարդապետի հրաժարականն յառաջնորդութենէ վիճակին Նիկոմիդիոյ, ես դիւրացընելու համար նորա պաշտօնավարութիւնն՝ որոշեր է քանի մը վարդապետ իբրև առաջնորդական փոխանորդ ղրկել վիճակին մէկ քանի կողմերը։ Լա՛ւ. երանի՛ թէ Տ. Մատիսիանոս վարդապետ այսուհետև յաղողի բարւոք վարել այդ ընդարձակ վիճակին հովուական պաշտօնը. բազմամեայ փորձը ցցուց թէ այսպիսի ընդարձակ վիճակ մը հովուելու կարող չէ։ Տ. Մատիսիանոս վարդապետ թերևս յաղողի այսուհետև, եթէ կարևորութիւն չտալով իրեն համար եղած չորբորդութեանց ես գովեստից, ականջ դներ արդար դիտողութեանց ու ընդադատութեանց, ես ըստ այնմ ուղղուելով՝ նստի Նիկոմիդիոյ մէջ, նախագահէ ազգային ժողովոյ, ես սրտի մտօք աշխատի ժողովրդեան կրթական ես այլ կարևոր պիտոյից համար։ Ա՛յլ է բաղանեաց չինութեան վերակացութեան պաշտօնն, ես ա՛յլ է առաջնորդական պաշտօնը։ Մի՛ գուցէ փքալով Տ. Մատիսիանոս վարդապետ՝ դաւառական ընդհանուր ժողովոյ կողմանէ իւր հրաժարականին չընդունուելուն վրայ՝ առաւել ղեղծանի ի կիրս, ես երթէ որոնել իւր թերութեանց վրայ խօսողներն ու գրողներն, որ թերևս այսուհետև ժամանակ մը խոհեմութեամբ ի լուսթիւն կը համակին, տեսնելու համար թէ ինչն արդարև կըսկըսի՞ նոր ոգւով ես նո՛ր ուղղութեամբ գօտեւորելով աշխատիլ յօգուտ ես ի չինութիւն վիճակին։

— Իւսկիւտարի Սէլամլըկ թաղի ազգայնոց մէջ հանրագրութիւն մը կըստորագրուի, Թաղական խորհրդին մատուցանելու ես խնդրելու համար, որ Տ. Խրիմեան Ս. Հօր յանձնուի Ս. Խաչ եկեղեցւոյ քարոզչութեան պաշտօնը։

— Դատաստանական Խորհրդոյ պաշտօնավարութեան չրջանը լրացած լինելով՝ նոր Խորհուրդ մը կազմեցաւ, որոյ անդամք են Տ. Թադէոս, Տ. Խաչատուր, Տ. Վահան ես Տ. Արիստակէս քահանայք, ես Աբրահամեան Սարգիս, Հալաճեան Մելքոն, Օրդուեան Յարութիւն ես Փանոսեան Դէորդ էֆէնտիներն։

— Նոր ընտրութիւն եղաւ նաես Կոտակայ Հոգաբարձութեան համար, որոյ անդամք են Տ. Հմայեակ եպիսկոպոս, Տ. Դէորդ Ծ. վարդապետ Իւթիւճեան, Տ. Յովհաննէս քահանայ Շահպազեան, ես Գաբրիէլեան Պօղոս, Փրէնկեան Մկրտիչ, Խօրասանճեան Ալիքսան ես Մադպուճեան Համբարձում էֆէնտիներն։

— Կը լսենք, թէ հանգուցեալ կաթողիկոսի ձեռնասուն Դեր. Տ. Վահրամ եպիսկոպոս Մանկունի մօտերս Պօլիս պիտի գայ Ս. Էջմիածնէն։

— Խումբ մը Տիվրիկցի ազգայինք բողոքելով Տիվրիկի ազգային Վագըֆի վոխանորդին ընթացից դէմ՝ խնդրեր են որ Պատրիարքարանի յանձնուի այդ պաշտօնը։

— Երուսաղիմայ պատուարժան միաբանութիւնը, քառասնօրեայ սուգին լրանալէն ետքը, Ընդհանուր ժողովով գումարելով՝ ըստ օրինի պիտի պատրաստէ պատրիարքական ընտրելեաց ցանկն, ես Պատրիարքարան ղրկէ։

— Դարձեալ լուր կայ, թէ Իզմիրի առաջնորդ Դեր. Տ. Մելքիսեդեկ եպիսկոպոս պիտի հրաժարի առաջնորդական պաշտօնէն, տեղւոյն ազգային վարչութեան վերջին չրջանի համարատուութեան տեղեկագիրը գաւառական ժողովին մատուցանելէ ետքը։

— Ամեն. Տ. Պատրիարք հայրը ծանուցեր է Ուսումնական խորհրդոյ, որ չվաւերացնէ ազգային ոևէ ընկերութիւն, մինչև որ իրեն հաղորդուի ընկերութեանց վերաբերեալ կանոնադրութիւնն, որ խառն ժողովոյ օրակարգին մէջն է։

— Եւդոկիոյ առաջնորդ Դեր. Տ. Ներսէս Ծ. վարդապետ Ասլանեան՝ որ ժամանակէ մը հետէ մայրաքաղաքս կը գտնուի օգտակարութեան համար, առաջարկեր է Ազգային Վարչութեան որ՝ վիճակին սահմանաց համար պէտք եղած ուղղութիւնը տրուի, ես Եւդոկիոյ քաղաքի եկեղեցեաց միութեան համար տնօրէնութիւն մը լինի։

— Ինչպէս արդէն ծանուցած էինք, Պրուսայի առաջնորդ Դեր. Տ. Բարթուղիմէոս Սրբազան՝ երբ քչաբթի մայրաքաղաքս եկաւ ի դարման, ես այցելեց առ Ամեն. Ս. Պատրիարք Հայրն։

— Ներքին գործոց նախկին նախարար Սայիտ էֆէնտի, առ որ այցելած էր Ամեն. Ս. Պատրիարք Հայրն, երեքշաբթի վոխադարձ այցելութեան գնաց ի Պատրիարքարան։

— Փոխանակ 6000ի, սխալմամբ 600 ըսուած էր նախորդ թերթով՝ այս տարի Ս. Խաչի տօնի օրերն Սրմաչ գնացող ուխտաւորաց թըուոյն համար։

— Մարսիլիոյ ես Լոնտոնի Հայկական մատուռներուն մէջ՝ Վեհափառ Տ. Տ. Մակար Հայրապետին անուան յիշատակութիւնն սկսուեր է ըստ վաղեմի սովորութեան։

— Կրօնական ժողովը վերջին նստին մէջ որոշեր է՝ թաղային վարժարանաց համար կրօնական ուսմանց համար միօրինակ դասագրոց ծրագիր մը պատրաստել։

— Բաղեշի նորընտիր Առաջնորդ Դեր. Տ. Մովսէս Ծ. վարդապետ Կէօմրիւկեան՝ ի պաշտօնատեղին ուղևորիլ կը պատրաստըուի։

— Տ. Խրիմեան Ս. Հայրն վաղը հանդիսաւոր Պատարագ պիտի մատուցանէ Իւսկիւտարի Ս. Խաչ եկեղեցւոյ մէջ։

— Մշոյ Առաջնորդ Դեր. Ա. Չէաթճեան սրբազան կուղևորի ի պաշտօնատեղին։

— Քաղաքական ժողովոյ Ա. տեղապահ Նուբեան էֆէնտի՝ ժողովին սովորական նստէն զատ՝ ու-

րիչ օր մ'ալ Պատրիարքարան երթալով, կը կարգադրէ խնդիրները։

— Մեծանուն Ա. յվազովսքիի ծովանկարին վիճակահանութիւնը տեղի պիտի ունենայ հրապարակաւ առաջիկայ Հոկտեմբեր ամսոյ 20ի (Հ. Տ.) կիւրակէ օրն, Միացեալ ընկերութեանց գրասենեակին մէջ, Գալաթա, Կէօչէ-Օղլու խան թ. 12։ Երկրորդ ազդարարութեամբ մը ուրիշ հարկաւոր մանրամասնութիւնք պիտի ծանուցուին լրագրաց մէջ ի գիտութիւն պատուարժան աղգայնոց։

(Թղթակցութիւն Փունջի)

Բէյնէ 18 Սեպտեմբեր 1885։ — Ամսոյս 14ին, Ս. Խաչի տօնին Նաւակատեաց երեկոյին, Տ. Տ. Մակար Վրդ. Հայրապետեան ժամերգութեան եկաւ Վեհափառ Հայրապետն և ինքը ըսկըսաւ ժամերգութիւնը և մնաց եկեղեցւոյ մէջ մինչև Պատարագի ժամանակ։ Անսպատմելի է ժողովրդոց այդ օրերու ուրախութիւնը և ցնծութիւնը։ Քիչնևի եկեղեցին, ինչպես կը պատմեն ծերունիք, դեռ այսքան բազմութիւն իւր մէջ տեսած չունի և ո'չ իսկ այդգիսի չքեղ հանդէսներ։ Նորին Վեհափառութեան համար յատկապէս փառած էր եկեղեցւոյ բակէն սկսեալ մինչև եկեղեցւոյ մէջը կարմիր մահուտ, որով վերայէն անցնելով մտաւ յեկեղեցի։ Նահանգապետին կարգադրութեամբ, ժողովրդոց բազմութեան համար նշանակուած էին շատ մը քաղաքապահ և կարգապահ զօրականներ։

Ա.յսօր եկաւ հասաւ այս տեղ երուսաղիմայ միաբան Արժ. Մամբրէ վարդապետ Մարկոսեան՝ նուիրակութեան պաշտօնիւ։

Դպրոցական դործն մեծ լիաժամքով կը մշակուի, և յոյս ունինք որ կանոնաւոր ճանապարհի վերայ կը դրուի հարցը և կորոշուի յօդուտ Ազդի։

Անցեալ նամակաւս ղրկեցի Վեհափառ Հայրապետին ընորհուած Շ. քանշանին հրովարտակին թարգմանութիւնը. այժմ կը ղրկեմ Վեղարի Խաչին հրովարտակինը, որ է հետևեալն։

ԲԱՐՁՐԱԳՈՅՆ ՀՐՈՎԱՐՏԱԿ
Սրբազնագոյն Պատրիարք-Կաթողիկոս
ԼՂՓԱՅՆԻ
Մ Ա Կ Ա Ր Ա Ց

« Բազմաժամանակեայ հոգե-
« ւոր պաշտօնավարութիւն Ձեր
« դրաւեաց յանձն Ձերոյին Վեհա-
« փառութեան ղհամարումն Ազդին
« Հայոց, որ ընտրեաց ղՁեզ այ-
« ժըմ վասն ունելոյ զՊատրիարքա-
« կան Աթոռ Սրբոյն Գրիգորի,
« Լուսաւորչին Հայաստանեայց։

« Ցեսանելով ի Հովուապետա-
« կան գործունէութեան Ձերում
« զղբաւական յոյժ մերձաւոր սրտի
« իմոյ բարեկենդանութեան եկե-
« ղեցւոյն Հայոց և Հոգեւոր յա-
« ռաջադիմութեան որդւոց նորին,
« Ամենողորմած աբար չնորհեմ Ձեզ
« վասն կրելոյ ի վերայ վեղարի ըն-
« խաչ Ադամանդեայ զՍրբալան նշա-
« նակն հաւատոյ, զոգեւորողն
« որպէս զՀովիւս այնպէս և զՀօ-
« տըս նորին։

« Ցանձն առնելով զիս աղօթից
« Ձերոց, մնամ առ Ձեզ բարե-
« միտ.

« Ցիսկականին Նորին Կայսերա-
« կան Մեծութեան ձեռամբ ստո-
« րագրեալ է։»

ԱՂԷՔՍԱՆԴՐ

ի Պետերբուրգ
ի 18 յուլիսի 1885 ամի.

Գորտէլիս. 23 Սեպտեմբեր 1885։ — Գորտէլիս Իզմիրի ճիշդ դիմացը կը դտնուի, ինչպես յուսկիւտար մայրաքաղաքիդ, չգիտնամ քառորդ վայրկեանի հեռաւորութեամբ։ Եթէ ըսենք թէ քանը հինգ տարի առաջ մի միայն այդիներ, ծառաստաններ եւ ամայի ծովափ մը կը տեսնուէին հոն՝ սխալ չէ, ուր սակայն ստէպ որսորդներու եւ զուարճասէրներու խումբեր իրենց ժամադրութեան վայրը կ'ընտրէին։ Հետզհետէ հեչտակեաց Իզմիրցիներու ամառնային բնակութեան տեղին ալ կը լինի, ուստի ինչպէս ծովեզրը նոյնպէս եւ թաւուտ ծառերու մէջ ուր ուրեմն գեղեցիկ ամառանոցներ կը տեսնուին, եւ այն ինչ չգիտնաս ընկերութիւն մը կըսկսի քաղքին կանոնաւոր երթեւեկութիւն մը հաստատել՝ ամէն դասակարգի անձերու հպելի կը լինի այն, եւ ուստի անոնք որ բազմամարդ քաղքի մը կեանքէն եւ անոր դարուվոս փղոցներէն կը տհաճին, հոս կը փոխադրեն բոլորովին իրենց բնակութիւնը եւ Գորտէլիս ընդարձակ գիւղ մը կը դառնայ։

Բնական է որ այս ընդհանուր չարժումին հայերն ալ անտարբեր չ'են մնար եւ այսօր հոն 100 ընտանիքէն աւելի Հայ ընտանիք կը հաչուին, որոնց մեծագոյն մասը բոլոր տարին անդ կը բնակին։ Արդէն ունինք եկեղեցի մը, եւ կրթարան, ուր չնորհիւ մի խումբ երիտասարդներու գովելի ջանից, փոքրիկ աղայներու նախնական ուսում մը կը տրուի։

Ունինք նաեւ քահանայ մը պանդուխտ, որ իր պաշտօնին մէջ պարտաճանաչ է, եւ կը վճարուի եկեղեցւոյ արկղէն։ Թէեւ քանի մը տարի առաջ Գորտէլիսի եկեղեցին չ'ունէր մասնաւոր քահանայ, այլ Իզմիրի քահանայներէն մին կ'գար ըստ կարգի ամէն չարաթ իրիկուն եւ հետեւեալ օրը ժամերգութիւնը կատարելէն վերջ կը մեկնէր։ Բայց որովհետեւ 100–110 ընտանիք առանց յատուկ քահանայի մը չ'են կրնար ըլլալ, ուստի յիշեալ պանդուխտը կը բերուի։

Վեց ամսէ աւելի է որ Իզմիրի քահանայից դասը բաւական կը յուզի՝ իր մէջ երիզացի քահանայ մը, որ Գարաթաչ քահանայութիւն կ'ընէր, ընդունելու կամ չ'ընդունելու համար։ Այս քահանային Գարաթաչի բոլոր ժողովուրդը իրեն դէմ դրդռելով կամաց կորութեամբ, ստիպուեր էր մեկնիլ նոյն դիւղէն Ս. Առաջնորդին պաշտպանութիւնը վայելելով հանդերձ. բայց այն որ այդ պաշտպանութիւն կը վայելէ գետին չ'մնար, ուստի որքան ալ Իզմիրի քահանայից դասը յուզուի, վրդովի, եւ ըստ օրինի պատճառներ ցոյց տայ զայն չ'ընդունելու համար՝ դարձեալ Ս. Առաջնորդի կամաց առջեւ կը հարկադրի դլուխ ծռել, ըստ որում գոր ինչ գրեցի, գրեցին է որ կը տիրէ մեր մէջ։ Հոս դիտելի կէտ մը կայ. երբ ժամանակ մը վարժապետ մը քահանայ ձեռնադրել կ'ուզէ, Ս. Առաջնորդը կը մերժէ, անոր հետեւութեան մասին անյարմարութիւնը պատճառ բռնելով եւ միանգամայն Իզմիրի քահանայից դասը բարկանալու փափաք մը ցոյց տալով։ Այս փափաք գովելի էր եւ անհրաժեշտ, ըստ որում պէտք է դիտնալ թէ երբ Իզմիրի ժողովուրդը հետզհետէ կը քաղաքակրթուի, հարկ է որ իր քահանայից դասն ալ նոյնը չ'մնայ եւ հիներուն տեղ հետզհետէ կրթեալ եւ ուսեալ քահանաներ անցնին. դժուար չ'է այս, վասն զի արդէն վարժապետաց մէջ կը գտնուին մի քանիներ, որոնք իրենց վարքով, բարքով, եւ մտաւորական զարգացմամբ կրնան այս պէտքը լրացնել. բայց երբ Ս. Առաջնորդը այս միջոցը թողլով, երբ Հիւնքեարպէյենանի պէս արժանըներ եւ հազուագիւտ քահանայի մը ճամբայ տալով, Իզմիրի քահանայից դասին մէջ կ'ընդունի Երիզացին, Մուչէն եւայլ տեղերէ եկած տպէտ ու տմարդի քահանայներ, ո՞ր օրը արդեօք պիտի բարեկարգուի Իզմիրի քահանայից դասը։

Թողունք մեկդի այս կէտն եւ գանք մեր խնդրոյն։ Երիզացի քահանային յաւելմամբը՝ Իզմիրի քահանայից դասը հասոյթի նոր աղբիւր մը կը փնտռէ ինչպէս որ բնական է. ուստի քանի մը ամիս առաջ Գորտէլիսի աղգայնոց կ'առաջարկուի ճանբայ տալ Գորտէլիսի պանդուխտ քահանային, ըսելով թէ նոյնին պաշտօն առաջուան պէս կը կատարէ Իզմիրի քահանայից դասը. սակայն այս առաջարկ կը մերժուի. չատ՝ չ'անցնիր՝ առիթը կը պատահի խօսք առաջ տանելու. կը յայտնուի որ պանդուխտ քահանայն տարի մը առաջ առանց հրամանի պատճառ մը կատարեր է, ուստի կը հրամայուի իրեն հեռանալ իր պաշտօնէն, թէեւ ամուսնացեալք աղգակից չ'են, ըստ որում որքան ալ կը պնդուի թէ մինչեւ ամուսնութեան մը աղգակցութիւն ունին, հարկ է դիտնալ թէ այդ աստիճանի աղգակցութեամբ ամուսնացեալներ չատ կան, որոնց սակայն ամուսնութիւնը իբր վաւերական ընդունուած է, քահանային պարտաղանցութիւնը կը համարուի առանց հրամանի պատճառ մը կատարելը. նոյն իսկ մեր Առաջնորդին օրով դանուեցան այնպիսի քահանայներ որոնք ոչ միայն առանց հրամանի պատճառ կատարեցին, այլ մինչեւ անդամ աւելի մերձակից աղգակիցներ պսակեցին եւ ուրիշ օրէնքի հակառակ պսակներ կատարեցին. ինչո՞ւ անոնք կարղադրուի չ'եղան. ինչո՞ւ պաշտօնազուրկ չ'եղան, ըսել է եկեղեցական օրինաց նախանձախնդրութիւնը չ'է որ Գորտէլիսի քահանայի խնդիրը կը յուզէ, այլ այն Երիզացի քահանային պաշտպանութիւնը, որ ժամանակ մը Գարաթաչի աղգայինները յուզելէ վերջ այժմ կ'դայ վրդովել Գորտէլիսի հայերը. բայց ասոնք որքան ալ կատարուած անիրաւութիւն մը դղուանօք կը դիտեն, դարձեալ խռովութեան տեղի չ'տալու համար դիջում պիտի ընեն։

Մամուրեան էֆէնտի փոխանակ «Արեւելքի» ատութիւնները հրատարակելու, փափաքելի է որ քիչ մ'ալ Իզմիրի ներքին դործերու ընթացքէ վրայ խօսի. բայց ո'րքան կըզգուշանայ, կամ թէ որքան կ'այլափոխէ իրողութիւնները, երբ 2—300 ատորա-դրութեամբ հանրադրեր հրապարակի վրայ կը կենան, նա չ'վարանիր պատռլու թղթաբարբառ թերթի մը մէջ՝ թէ Իզմիրի բոլոր Հայ հասարակութիւնը իր յօրինած հռչակաւոր բողոքադրոյն նկատմամբ իրեն համակածիք է. բաւական արհութիւն պէտք է այսպիսի հրապարակային սուտ մը խօսելու համար, եւ միանգամայն գովելու թէ ստախօս է «Արեւելք». բաւական աղնուութիւն պէտք է մէկուն խենդ, միւսին կաշառեալ, անոր աղդատաւ եւ վատ, ասոր բաղդալենդիր իսկ ոմանց ալ կենդանի դոչելու. սակայն Մամուրեան էֆէնտի ի՞նչ բանէ կրնայ երկնչիլ այսպէս խօսելու. արդէն ինք խմբագիր է, դաստիարակ է, դրագէտ է, Իզմիրի դաւառական ժողովին մէջ երեսփոխան է եւ ատենադպիր է. չէ՞ այս ամէն պաշտօններ պարտաւորութիւն կը դնեն իր վրայ խօսելու ինչպէս որ կ'ուզէ, կրնայ, կըզգայ, կը սիրէ եւ կը խորհի. — անշուշտ, բայց միթէ այս ամէն չէն որ մարդու մը հոգւոյն եւ սրտին պատկերը կը ներկայեն. անտարակոյս, միայն թէ հոս գանուեցան ըսողներ, զի իրաւ է այն խօսք թէ՝ փղոցի չուն մը գայրացնել աւելի վտանգաւոր է ծերուկ մը զըրդռել։

ՆԵՐԲԻՒՆ ԼՈՒՐԵՐ

Ա.ւետեան-Բումելիէ ընդհատը տակաւին կըզբաղեցնէ տերութիւնները ու հասարակաց միտքերը։ Ստոյգ է, թէ ոչ միայն կայսերական կառավարութիւնն ու Պուլղարը, այլև Սերպիա և Յունաստան զինուորական պատրաստութիւնները կը չարունակեն, և տերութիւնները կը չարունակեն խորհուրդ կը տրուի Սերպիոյ և Յունաստանի՝ չխոտորիլ չափաւորութենէ. իսկ նոքա կը պատասխանեն թէ չեն կրնար անփոյթ ու անտարբեր նըստիլ եթէ նուիրագործուի Պուլղարիոյ միացման յեղափոխութիւնը, և առ ժողովուրդն կը յայտարարեն թէ ներկայ վիճակին մէջ իմաստութիւն և խոհեմութիւն պէտք է։ Դարատաղ իսկ, որոյ համար կըսուէր թէ ո'ր և է չարժուի չըներ, զինուորական պատրաստութենէն ձեռնարկեր է։ Բայց ռուսական ղօրաց ի Պէսարապիա համախմբութեան լուրը կը հերքուի, ծանօթութիւն տրուելով թէ տարեկան մարզանաց համար համախմբուելու են ըստ սովորութեան։ Ա.ւետրիոյ համար, Հունգարիոյ նախարարապետն աղգային ժողովոյ մէջ հարցման մը պատասխանելու առթիւ կըսէ, թէ երբէք չխորհիր դրաւել ղՊոսնա-Հերսէկ, բայց երբ տերութենէն խաղաղասիրական ջանքերն ի դերև ելնեն, և երբ Աւստրօ-Հունգարիոյ կենսական շահերն վտանգի ենթարկին, կառավարութիւնն իրեն կը վերապահէ պէտք եղած որոշումն ընել։ Գալով Պերլինի դաշնագրին ստորագրող մեծ տերութենէն, Լոնտոնէն Հոկտ. 6 թուով եկած հեռադիր մը կը տեսնուի, զոր անդլիական լրագիրք հրատարակեր են Պերլինէն առնելով, և յորում գրուած է թէ տերութիւնք միաձայնութեամբ պիտի որոշեն խորհուրդ տալ Բ. Դրան, որ ընդունի Պուլղարիոյ միացումն ընդդերիչխանութեամբ Օգոստ. Մուրթանի, թէ՝ պիտի չընդունուին Պալքանի միւս կառավարութենէն երկրակալական ձգտումներն, և թէ՝ տերութիւնք կընդունին Թուրքիոյ իրաւունքը զինու ղօրու-թեամբ դիմադրելու երկրակալական այն ամէն վտրձի, որ կը տեսնուի Պալքանի վտքր տերութենէն կողմանէ։ Ձեմք գիտեր, թէ այս հեռադիրը մինչև ո'ր աստիճան կարևորութեան արժանի է։

Բ. Դրան թղթակցութեան դիւանի անդամներէն Ասաֆ պէյ՝ մեծ նպարքոսի կնքապահ (մէհիւրտար), և նոյն դիւանի անդամներէն Րէֆէթ էֆէնտի՝ ներքին գործոց նախարարի կնքապահ անուանեցան։ —Օգոստ. Սուրթանը դնելով ի Դուրուչէշմէ վախճանեալ Ալի Շէֆիգ պէյի ծովեզերեայ ապարանքը՝ մեծ նպարքոսին նուիրեց։ — Աթէնքի Օսմանեան դեսպան կարդեցաւ Ակեահ էֆէնտի փոխանակ Թէվֆիգ պէյի, ուրում յանձնուեցաւ Պերլինի Օսմանեան դեսպանութեան պաշտօնը։ — Թէհրանի Օսմանեան դեսպան անուանեցաւ Պէկրատի Օսմ. դեսպան Խալիտ պէյ, և Բ. Դրան հիւպատոսական գործոց դիւանի տնօրէն Զիա պէյ՝ Պէկրատի դեսպան ընտրուեցաւ։ — Միտիլլիի կառավարիչ անուանեցաւ արտաքին գործոց նախարարի նախորդ խորհրդական Ֆախրի պէյ։ — Ելմտից նախարարի օգնական կարգեցաւ ելմտական առաջին չրջանակի քրննիչ Մուսթաֆա էֆէնտի։ — Մխիթարեան աստիճան տրուեցաւ՝ Իզմիրի առևտրական սենեկի նախագահ Պալէօղեան Մատթէոս էֆէնտիի և Մանիսայի տոհոց տեսուչ Ալի պէյի։ — Երրորդ աստիճանի Մէճիտիյէ՝ Իզմիրի Ծունաց Արքեպիսկոպոս Տ. Վասիլիոսի։ — Չորրորդ աստիճանի Մէճիտիյէ՝ Ա.յտընի վարչական ժողովոյ անդամ Սէֆէրեան Սարգիս էֆէնտիի։ — Արտաքին գործոց նախարարի խորհրդական օգնական-կարգեցաւ Իլիաս էֆէնտի Զայեան, որ արդէն վարած է սոյն պաշտօնը։

Սօֆիայի անդղիական հիւպատոսը Փիլիպէ գնացեր է առ իչխանն Պուլղարիոյ՝ ի չնորհաւորութիւն։

— Ըստ Մոնիթէօրի, մայրաքաղաքիս դեսպանք՝ որ քանի մը անգամ խորհրդակցութեան նստան, ո'չ ևս պիտի խորհրդակցին, և Աբևելեան-Բումելիի խնդիրն ուղղակի պիտի կարգադրի Պուլղարիոյ իչխանութեան և Բ. Դրան մէջ։

— Ե.քոտրայի աւստրիական հիւպատոսը Չէթինէ ղրկուեր է յատուկ պաշտօնով։

— Հելլենական դեսպանը կայսերական պալատն երթալով՝ Ա. Թէնքէն առած հրահանգներն հաղորդեր և ծանուցեր է, թէ Ծունաստանի կառավարութիւնն յամենայն սրտե կը փափաքի տեսնել Պալքանի մէջ նախորդ օրինաւոր վիճակին վերահաստատութիւնը։

— Թարիգ կըսէ, թէ Բ. Դուռը ապահովութիւն պիտի ուղէ, Աբևելեան-Բումելիի դործին համանման չարժում մը տեղի չունենալու համար։

— Ծունաստանի Թագաւորը պատուանշան ընծայեր է Աթէնքի Օսմանեան նախորդ դեսպան Թէվֆիգ պէյի, վերջին անգամ իրեն ներկայացած առեն։

— Կրետէի կուսակալն հեռագրեր է ի Բ. Դուռն, թէ կղզւոյն մէջ խաղաղութիւնը անվրդով կը մնայ։

— Կըսուի, թէ ելմտից պաշտօնատունը 900 հազար լիրա վոխ կառնու Օսմանեան Պանքայէն և քանի մը սեղանաւորներէ, և թէ պայմանագիրն ստորագրուած է նախընթաց օրն, յապահովութիւն տրուելով Ա.յտընի նահանգին ոչխարաց տուրքն և արմտեաց տասանորդը։

— Եգիպտական խնդրոյն համար Բ. Դրան և անդղիական պատուիրակին մէջ ըստ սկզբանց համաձայնութիւն գոյացած լինելով, Անդղիոյ դործակցելու պաշտօնով օսմանեան պատուիրակներ պիտի ղրկուին Եգիպտոս։

— Բ. Դուռը ծանուցեր է Անդղիոյ կառավարութեան, թէ ինքը կը պահանջէ որ նախորդ վիճակը նոյնութեամբ վերահաստատուի, և թէ՝ անհնար է որ հաստատէ

ՅՈՒՐԱՔԱՆՉՅՈՒՐ ԴԱՏԱՎՃԻՌ

— Ինչպե՞ս է ձեր անունը, ինչպե՞ս է ձեր ազգանունը, ինչպե՞ս է ձեր հայրանունը, ինչպե՞ս է ձեր մականունը, ինչպե՞ս է ձեր ծննդյան թիվը, ինչպե՞ս է ձեր ծննդավայրը, ինչպե՞ս է ձեր ազգությունը, ինչպե՞ս է ձեր դավանանքը, ինչպե՞ս է ձեր կրթությունը, ինչպե՞ս է ձեր զբաղմունքը, ինչպե՞ս է ձեր ընտանեկան դրությունը, ինչպե՞ս է ձեր զինվորական կոչումը, ինչպե՞ս է ձեր նախկին դատվածությունը, ինչպե՞ս է ձեր ներկա բնակության վայրը, ինչպե՞ս է ձեր ներկա ֆիզիկական վիճակը, ինչպե՞ս է ձեր ներկա հոգեկան վիճակը, ինչպե՞ս է ձեր ներկա ֆինանսական վիճակը, ինչպե՞ս է ձեր ներկա սոցիալական վիճակը, ինչպե՞ս է ձեր ներկա քաղաքական վիճակը, ինչպե՞ս է ձեր ներկա մշակութային վիճակը, ինչպե՞ս է ձեր ներկա բարոյական վիճակը, ինչպե՞ս է ձեր ներկա իրավական վիճակը, ինչպե՞ս է ձեր ներկա տնտեսական վիճակը, ինչպե՞ս է ձեր ներկա էկոլոգիական վիճակը, ինչպե՞ս է ձեր ներկա ռազմական վիճակը, ինչպե՞ս է ձեր ներկա տեղեկատվական վիճակը, ինչպե՞ս է ձեր ներկա կրոնական վիճակը, ինչպե՞ս է ձեր ներկա գիտական վիճակը, ինչպե՞ս է ձեր ներկա տեխնոլոգիական վիճակը, ինչպե՞ս է ձեր ներկա կենսաբանական վիճակը, ինչպե՞ս է ձեր ներկա ֆիզիոլոգիական վիճակը, ինչպե՞ս է ձեր ներկա հոգեբանական վիճակը, ինչպե՞ս է ձեր ներկա սոցիոլոգիական վիճակը, ինչպե՞ս է ձեր ներկա մարդաբանական վիճակը, ինչպե՞ս է ձեր ներկա էթնոգրաֆիական վիճակը, ինչպե՞ս է ձեր ներկա լեզվաբանական վիճակը, ինչպե՞ս է ձեր ներկա գրականագիտական վիճակը, ինչպե՞ս է ձեր ներկա արվեստագիտական վիճակը, ինչպե՞ս է ձեր ներկա երաժշտագիտական վիճակը, ինչպե՞ս է ձեր ներկա թատերագիտական վիճակը, ինչպե՞ս է ձեր ներկա կինոգիտական վիճակը, ինչպե՞ս է ձեր ներկա լրագրողական վիճակը, ինչպե՞ս է ձեր ներկա հեռուստատեսային վիճակը, ինչպե՞ս է ձեր ներկա ռադիոյական վիճակը, ինչպե՞ս է ձեր ներկա ինտերնետային վիճակը, ինչպե՞ս է ձեր ներկա համացանցային վիճակը, ինչպե՞ս է ձեր ներկա էլեկտրոնային վիճակը, ինչպե՞ս է ձեր ներկա թվային վիճակը, ինչպե՞ս է ձեր ներկա ցանցային վիճակը, ինչպե՞ս է ձեր ներկա համակարգչային վիճակը, ինչպե՞ս է ձեր ներկա ծրագրային վիճակը, ինչպե՞ս է ձեր ներկա տեղեկատվական վիճակը, ինչպե՞ս է ձեր ներկա կապի վիճակը, ինչպե՞ս է ձեր ներկա հեռահաղորդակցության վիճակը, ինչպե՞ս է ձեր ներկա ռադիոկապի վիճակը, ինչպե՞ս է ձեր ներկա արբանյակային կապի վիճակը, ինչպե՞ս է ձեր ներկա բջջային կապի վիճակը, ինչպե՞ս է ձեր ներկա ֆիքսված կապի վիճակը, ինչպե՞ս է ձեր ներկա փոստային կապի վիճակը, ինչպե՞ս է ձեր ներկա հեռագրային կապի վիճակը, ինչպե՞ս է ձեր ներկա հեռատիպային կապի վիճակը, ինչպե՞ս է ձեր ներկա ֆաքսային կապի վիճակը, ինչպե՞ս է ձեր ներկա էլեկտրոնային փոստի վիճակը, ինչպե՞ս է ձեր ներկա ձայնային փոստի վիճակը, ինչպե՞ս է ձեր ներկա տեսաֆոնային կապի վիճակը, ինչպե՞ս է ձեր ներկա վիդեոկոնֆերանսային կապի վիճակը, ինչպե՞ս է ձեր ներկա տելեկոնֆերանսային կապի վիճակը, ինչպե՞ս է ձեր ներկա վեբկամերային կապի վիճակը, ինչպե՞ս է ձեր ներկա ինտերնետային կապի վիճակը, ինչպե՞ս է ձեր ներկա համացանցային կապի վիճակը, ինչպե՞ս է ձեր ներկա էլեկտրոնային կապի վիճակը, ինչպե՞ս է ձեր ներկա թվային կապի վիճակը, ինչպե՞ս է ձեր ներկա ցանցային կապի վիճակը, ինչպե՞ս է ձեր ներկա համակարգչային կապի վիճակը, ինչպե՞ս է ձեր ներկա ծրագրային կապի վիճակը, ինչպե՞ս է ձեր ներկա տեղեկատվական կապի

= Առաջիկայ 1866 ին, Ռուսիոյ Ծովային նախարարութիւնը 40 միլիոն րուպլի ծախք պիտի ունենայ, հետեւեալ կերպիւ՝ 1683 356 րուպլի՝ նաւահանգստաց և կեդրոնական վարչութեանց համար. 515463՝ նաւային վարժարանաց. 1697568՝ նաւաշինութեան և նաւային սպառազինութեան. 3237 518՝ թնդանօթաց։

= Վերջին օրերս յայնկերս ժողովուելով ամեն ազդէ Անատուածը, որ Ընկերվարականաց ընկեր ու գործակից կը համարուէին, որոշեր են որ իրենք ալ օժանդակեն, եթէ կառավարութիւնք երթեն ջնջել խառվայղ, հրդեհիչ և սպանիչ անձինքն, և հաւատան այսպէս թէ իրենք բնաւ յարաբերութիւն չունին այդպիսեաց հետ։

= Շուէտ–Նորվեկիոյ Օսկար Բ. Թագաւորին մէկ երկաբերութիւնը կը հրատարակուի մօտերս, որ 1864 էն մինչև 1872 Եւրոպիոյ մէջ տեղի ունեցած քաղաքական անցից կը վերաբերի։

= Անգղիոյ նախորդ նախարարապետ Գ. Կլատսթոն, որ մըկար էր կոկորդի ցաւով, բոլորովին ապաքինելու վրայ է, և կըսպասի առենաբօսել առ երեսփոխանական ընտրողս։

= Կը մեղադրուի Սպանիոյ կառավարութիւնն՝ առ լրագիրս ուղղակի հեռագրեր խնամ քննութենէ անցընելուն և մասնաւորաց բաղում նամակներ բանալուն համար։ Գողութեան հաւասար կը համարին զայս՝ անգղիական լրագիրք, կըսեն թէ Սև նախարարութեան յարութիւնն է, և թէ Սպանիա ինքն իրմէ աւելի վատ թշնամի չունի։

ԱՅԼ ԵՒ ԱՅԼ

×× Բնակիչ Թաղլիոյ և Գերմանիոյ։ — 1820ին Թաղլիա 30 միլիոն 471 հազար 875 բնակիչ կը պարունակէր, իսկ Գերմանիա՝ 26 միլիոն 200 հազար։ 1880ին, Թաղլիոյ բնակչաց թիւն 37 միլիոն 621 հազար էր, իսկ Գերմանիայինը՝ 45 միլիոն 834 հազար։ Զարմանալի է որ երկու ժամանակաց մէջ ալ երկու երկիրք նոյնչափ նահանգներ կը պարունակէին և նոյնչափ սահմանաց մէջ էին, բաց ի Ալզաս–Լոթրինի նահանգներէն՝ որք երկու անգամն ալ Թաղլիոյ վրայ հաւաքեալ են։ Այս կերպով Գերմանիա բաղմամարդութեան կողմանէ եւրոպիոյ երկրորդ տէրութիւնն է. Ռուսիա առաջինն է իր 84 միլիոնով։ Մինչեւ հաշուով, Գերմանիոյ մէջ իւրաքանչիւր ամուսնութիւն հինգ որդի կարտադրէ, մինչդեռ Թաղլիոյ մէջ երեք։ Գերմանիոյ մէջ տարին 25 բնակչաց վրայ մէկ ծնունդ կը հաշուի, իսկ Թաղլիոյ մէջ մէկ ծնունդ առ 37 բնակիչ։ 1880ին, Գերմանիոյ մէջ ծնունդք՝ Թաղլիոյ ծննդոց կրկնապատիկն եղած են։

×× Փարիզէ Հրեայ։ — 1786 ին 500ի չափ էին։ 1806ին, այս թիւը բարձրացած է 3 հազարի, և հետզհետէ աւելնալով՝ մինչև 50 հազար եղած է։ 1821ին, Թաղլիոյ բանակին մէջ ծառայող Հրեայք էին՝ 1 զօրապետ, 1 դնդապետ և 3 սպայք. իսկ 1883ին, բանակին մէջ գտնուող Հրեայք հետեւեալ կերպով կը հաշուին. 5 զօրապետք, 5 դնդապետք, 9 հազարապետք, 23 հարիւրապետք, 90 սպայք և 193 այլ և այլ զինուորական աստիճանաւորք։

××× Կանեփը խիստ հոտով միջատներն առ լինքն հրապուրող բոյս մ'է։ Երկրագործք նորա այս յատկութենէն մեծ օգուտ կը քաղեն։ Բաւական է որ կանեփին այգիին մէջ ցիր ու ցան՝ որթերուն շուրջը տնկուած լինի մանաւանդ վարակեալ որթերուն շուրջը։ Փիլոքսերա կոչուած որթակեր ճճին և այլ միջատք կանեփին արմատներուն սիրահարն են, անմիջապէս կը հաւաքուին անդ և թունաւորուելով կը փճանան։ Կանեփին այս օգտակար յատկութեան համարուելու համար, թազարի մը մէջ փիլոքսերայէ վարակեալ որթատունկ մը անկեցէք և միատեղ ալ մէկ կամ երկու հատ կանեփ, կը տեսնէք որ մէկ քանի օրէն որթատունկը կսկսի կենդանանալ, և զգուշութեամբ կանեփին տունկը հանելով պիտի տեսնէք որ ամբողջ արմատը ծածկուած է որթատունկը փճացնող միջատներէ ու ճճիներէ։ Այս փորձը շատ դիւրին և չոյժ օգտակար լինելով՝ մեր այգեգործաց կը յանձնարարեմք ի գործ դնել։

×× Գինեի ձեղեր։ — Շոգիացման ենթակայ եղող հեղուկները և մանաւանդ ընտիր գինի պարունակող չիշերուն բերանն ամուր գոցելու համար հետեւեալը դործածէք։ Առ 4 մաս քօլոֆան, 4 մաս մայրխեժ (չամ սագքղը) և մէկ մաս մեղրամոմ։ Հալեցո'ւր. մեղրամոմն, աւելցո'ւր սորա մէջ քօլոֆանն ու մայրխեժն. երբ ամենքն ալ լաւ մը հալին՝ խոյանով գոյնուած չիշերուն բերանն ու պարանոցն սոյն հեղուկին մէջ խօթէք, և չիշը դարձո'ւր որպէս զի հեղուկը հաւասարապէս չիշին բերնին և պարանոցին ամէն կողմը տարածուի։ Սոյն խառնուրդին հաճելի գոյն մը տալու համար նախապէս աւելցուր 1/20 լիտ. սոյն նիւթը չիշին վրայ խառնուրդին չորնալէն վերջը ճաթռտելուն առաջքը կառնու։

×× Ապահով ձկնանկները (չերչէվ)։ — Առ տպագրական Ջնարակ (վերնիճ), դի'ր տաք սանդի մը (հալան) մէջ և խառնէ՝ ամենանուրբ ծեծուած կաւիճ (Թէպէշիր) և քիչ մը քարմարցանկ (Գուրե. «Ծ»), և կազմէ առոնցմով կակուղ խմոր մը։ Ասկէց քսէ ձկնանկներուն և նոցա մէջ դետեղելի տպակներուն երդերը։ Խմորը 6 ժամու մէջ կը չորնայ, և այնպէս պինդ կը լինի, որ ձկնանկն երթ երբէք վիսի, տպակին դժուարաւ կը զատուի։ Կոտրած և ճաթած տպակներն վակցընելու համար ալ կը դործածուի։ Սոյն խմորը թրջած կէօրէնի մը մէջ դնելով խոնաւ տեղ մը պահելու է։

×× Երկաթեայ ճաթած խողովակները կպցընել։ — Ա'ռ 1000 կրամ վուշի ացեալ ֆոնր (հալած երկաթ), 150 կրամ ծծմրահամոիկ (քիւ.քիւրա չիչէի), 20 կրամ անուշաստր (նիշաստր), Այս զանգուածը պատրաստուելէն անմիջապէս եռքը կը դործածուի, ճաթած տեղերը քսելով։

×× Ափանիք (Գոպաղ) Ռուսէն անպսեւէ։ — Մօտերս փորձեր կը լինէին անայրելի թուղթի մը շինելու համար։ Շատ ատեն կայ որ այս մեռոցը դործածուած է անայրելի անկուածոց շինուելեան համար, բայց միշտ քիչ եղած է դործածուելիւնն։ Անայրելի թուղթ շինելու համար ա'ռ 80 մաս ամիանթի, 5 մաս ալէս, 5 մաս ալէսթէ ըլ սուպ Պօմէի 40 աստիճանը ցուցնող, և 1/2 – 2 մաս մեռոցքսի խմոր (ծուէն եղած մեռոցքսը ջրով խառնելով խմոր մը շինել)։

×× Հաւկիթը նեխանէ պահել։ — Հաւկըթին կեղևն ո'րչափ ալ դոց երեւի, բայց և այնպէս փոքր ճըճիի մը միջոցաւ վրան փոքր ծակատիք կը բացուին, որ.ք միայն մանրադոյզով կը տեսնուին, և որոց աղդեցութիւնն յայտնի է, վասն դի սոյն ծակատիքներուն միջոցաւ օրէ օր ճերմկուցը չոգիանալով՝ նորա տեղ օդը կը բռնէ։ Երբ հաւկիթն ամբողջովին լի է, հոսանիւթ մը կանցնի ծակատիքներէն և է դըլխաւոր պատճառն նեխման։ Սոցա նեխումն աւելի արագ երևան կուդայ տաք քան ցուրտ ժամանակները։ Կատարելապէս թարմ հաւկիթ մը ամբողջ լեցուն կը լինի. բայց օթեկ (պոյաթ) հաւկիթոց մէջ կայ պարապ տեղ մը՝ ճերմկուցին չոգիացմանէն յառաջ եկած կորստեան համեմատ։ Եթէ լեղուդ դպցընես թարմ հաւկիթի մը ծայրերէն միոյն, կզգաս թէ բոլորովին պաղ է. մինչդեռ եթէ դպցընես օթեկ հաւկիթի մը ծայրին, կզգաս թէ տաք է. վասն դի թարմ հաւկիթին ճերմկուցը կեղևին հետ հպած գտնուելով լեղուին տաքութիւնն աւելի արագ յինքն կը քաշէ, քան թէ օթեկ հաւկիթին մէջ պարունակեալ օդն։ Ահա կեղևին մէջ օդին թափանցելն արգիլելով, թէ՛ հաւկիթը չաւրուիր և երկար ատեն պահուելով հանդերձ թուխսի կը դործածուի, և թէ՛ շատ ժամանակ կը պահուի։ Հետևեալ նիւթով երկու տարի պահուած հաւկիթներէ վառեակներ հանուած են։ Լուծէ՛ 1/20 լիտ՝ ալբօօլի մէջ. հաւկիթներուն քսէ՛ և երբ բոլոր հաւկիթները կատարելապէս չորնան՝ դիր աւիւրի թեփի կամ փայտի նուրբ սղոցածի մէջ՝ կըր ծայրերը վեր, որպէս զի չչեղին և չը կոտրին։ Երբ ուղես սոյն հաւկիթները դործածել, վրայի նիւթն ալբօօլով հանէ, և պիտի գտնես զանոնք թարմ. թէ՛ կրնաս ուտել և թէ՛ թխսի դործածել։ Սոյն միջոցը մինչև հիմա փորձուածներուն լաւագոյնն ու ամենէն ապահովն է, և յաճախ յաջողած է։

×× Գլխուդ մաղերը, պեխերդ ո-

ՈՒՂԵՑՈՑՑ
ԿԱՆԱՆՑ ԵՒ ՕՐԻՈՐԴԱՑ
Ի ԿԵԱՆՍ
ԱՌՏՆԻՆ ԵՒ ԸՆԿԵՐԱԿԱՆ
Թարգմանեաց ի Գերմաներէնէ
Մ. Կ. ՆԱԶԻԿԵԱՆ
Անդամ արտաքին բդթակցութեան Դիւանի
Ի դուռն սպարապետութեան
ՊԱՐՈՒՆԱԿՈՒԹԻՒՆ • — Ա յցելութիւնք, այցետոմսք։ — խօսակցութիւն եւ ընկերային վարմունք. — կարգադրութիւնք կոչունքի.— սեղանի սովորութիւնք. — պարահանդէս. — խաղ. — կանանց ի ճանապարհորդութեան, օտար տանց մէջ օթեւանած առեն ունենալիք վարմունքն եւ պարտիք հիւրընկալութեան։ — Քաղաքավարութիւն. — ընկերային յարաբերութիւնք օրիորդաց ընդ արս. — վայելուչ տան մը կահկարասեաց կարգադրութիւնը.— Որդուղարդ. Դաղանիք արդուզարդու.—Հանդերձասենեակ. — վարմունք ծառայից հետ. — յաղագս նամակագրութեան տիկնայց։

Վաճառման կեդրոնատեղին է՝ Տըպարան Պարտիզպանեան, Կ. Պոլիս Բիղա փաշա խան Թիւ 3։

Կը գտնուի նաեւ Բերա, Պ. վայօի դրատունը. Ղալաթիա՝ Ց. Աբչակ էֆենտիի վաճառանոցը, Պահճէ–Գաբու Ջրավաճառ Պողոս աղայի խանութը եւ Հայ Գրավաճառաց քով։

Գին 10 Ղուրուշ։

ՆՈՐ ԸՆԹԵՐՑԱՐԱՆ
ՊԱՏԿԵՐԱԶԱՐԴ
—
ՅՕՐԻՆԵԱՅ
Մ. Մամուրեան
Գ. ՏԻՊ.

Մ. Մամուրեան էֆէնտիի սոյն գործքն, որոյ նախորդ երկու տպագրութեանց սպառումն գործոյն դեղեցկութեանն մեծագոյն առհաւատչեայն է, այս անդամ Պէրպէրեան տպարանէն լոյս ընծայուած է մաքուր տպագրութեամբ եւ 63 պատկերօք։ Լեղուին կանոնաւորութիւնը եւ դրութեան դիւրութիւնն մասնաւոր յատկութիւն մը կուտան գործոյն, որով մինչեւ ցարդ հրատարակեալ բոլոր ընթերցանութեան դասագրքերէ անհամեմատ կերպիւ օգտակար կրնայ լինիլ աշակերտաց։ Սոյն ընթերցարանն ալ նիւթիւ դասախրակաց մասնաւոր ուշադրութեան կը յանձնարարեմք։

ՕՍՄԱՆԵԱՆ ԿԱՅՍԵՐԱԿԱՆ ՊԱՆՔԱ

ՎԻՃԱԿ Ի 31 ՕԳՈՍՏՈՍԻ 1885

ՊԱՀԱՆՋՔ	Ղրուշ		ՊԱՐՏՔ	Ղրուշ	
Բաժինք–չդանձուած	550000000		Դրամագլուխ	1100000000	
Մնուտ՝ ի կ. Պոլիս	57870960	16	Պանդխտիք ի չրջաբերութեան ի կ. Պոլիս	42105200	
Մնուտ՝ ի Մանչեսթր	55442963	2			
Գանձելի փոխանակագրք	486119308	16	Պահպ. ի չրջաբերութեան ի Մանչեսթր		
Ընթացիկ հաշիւք կայսերական–պարտականք	664824114	4	Վճարելի փոխանակագրք	119728658	20
Ընթացիկ հաշիւք գանձուն–պարտականք			Ընթացիկ հաշիւք կայսերական–պահանջողք	1689224	
Ընթացիկ հաշիւք գանձուն–պահանջողք	257397159	23	Ընթացիկ հաշիւք գանձուն–պարտականք	492915259	38
Փոխառութիւնք՝ արժէթղթոց եւ վաճառից վրայ	117868995	13	Ընթացիկ հաշիւք գանձուն–պահանջողք		
Անշարժ եւ չարժական դոյք	8888127	21	Ապահովք՝ որոյ պայմանաժամով	82119352	20
Զանազանք	3766709	27	Պահեստք գանձուն	314290335	
			Վճարելի չահաբաժինք	4519293	
			Զանազանք	44811014	32
	2202178337	30		2202178337	30

Վաւերացեալ ճշդութիւնն ըստ տումարաց

ՏՆօրէն — Ընդհանուր Տնօրէն
ԷՄ. ՏԸՎՕ — Մ. ՖՕՍԹԻՐ

ՊԱՐԶ ՕՐԱՑՈՑՑ
1886 Թուականին Բրէսթոպէ
Սեփականութիւն Ս. Փրկչի Ազգային Հիւանդանոցի
Գին 40 Փարայ
Կը գտնուի բոլոր գրավաճառաց քով։ Մանաւոր վաճառատեղին է՝ Գալաթիոյ գրատունն։

ՀԱՅՐԱՊԵՏՈՒԹԻՒՆ
ՀԱՅԱՍՏԱՆԵԱՅՑ
ԱՌԱՔԵԼԱԿԱՆ Ս. ԵԿԵՂԵՑԻՈՑ
ԵՒ
ԱՂԹԱՄԱՐ ՈՒ ՍԻՍ

Գեր. Տ. Մաղաքէոս եպիսկոպոս Իզմիրլեան գրած է Հայաստանեայց Ս. Եկեղեցւոյ ընդհանրական հայրապետութեան, եւ Աղթամարայ ու Սսոյ կաթուղիկոսութեանց հաստատութեան, իրաւասութեան եւ պարտաւորութեան, պատմութեամբք՝ արձանագրութեամբք եւ հին ու նոր վաւերական պաշտօնագրովք հաստատեալ զամենայն։ Ընթերցողն լիուլի ծանօթութիւն կստանայ Հայաստանեայց Հայրապետութեան եւ Աղթամարայ ու Սսոյ անցեալ եւ ժամանակակից վիճակայ վրայ։ Անշուշտ եմք, թէ մեծ կարեւորութիւն ու օգտակարութիւն ունի այս հրատարակութիւնը, մանաւանդ ներկայ ժամանակիս մէջ, յորում Սսոյ կաթուղիկոսական խնդիրն կը յուզուի դեռ եւ պալաժենիայի բարեփոխութեան վրայ կխօսուի։ Գեր. Իզմիրլեան քալ հետազօտած ու իմաստասիրած է զայս ամենայն, եւ լուսաւոր ծանօթութիւններ կընծայէ հետաքննին Հայոց։ Գրքին սկիզբը դըրուած ցանկը աչքէ անցուողն պիտի տեսնէ, թէ ո'րչափ նշանաւոր անցքեր նշանակեալ են խնամով, եւ քանի' նըշխարական ու մեծարելի է Հայկակ ան հարստութեանց միակ մնացորդն եղող Հայրապետութիւնն։ Կարժէ, որ ամեն Հայ ունենայ հատ մը. կարժէ որ ամեն Հայ թանգարանի մէջ դլխաւոր տեղ մը բռնէ այս Գիրքը։

Կը գտնուի լրագրոյս Գրասենեակը, Պոլիս Պալըք–բազար Նաֆիյէ–խան վերի յարկ Թիւ 16. Պաղչէ–գաբու Ջրավաճառ Պողոս աղայի խանութը։ Կը բաղկանայ 1300 երեսներէ։

PILULES HOLLOWAY
ԴԵՂԱՀԱՏՈՒԿ ՀՈՒԼԼՕՈՒԷՅԻ

Լեարդի, ստամոքսի եւ աղիքներու ամեն տեսակ անկարդութեանց համար խիստ ընտիր է սոյն դեղահատը, ամեն ջղային տկարութեան ուժաթափութեան եւ տխրութեան համար. կը ջնջէ եւ անհետ կընէ ամեն տեսակ անչափաւորութեանց հետքերը։ Սրտի եւ երիկամանց վրայ օգտակար ազդեցութիւն մը ունի. արիւնը մաքրելով՝ նորա խառնարկալ վիճակը կը կանոնաւորէ եւ դրդռելով կենսական գործարանները կը զօրացնէ։ Իւր դեղական մեծ ազդեցութեամբ արտախառնութիւն, կծուութիւն, մաղձային հիւանդութիւնները որովայնի մէջ լցուած կազեր, գլխի ցաւեր կվանէ, մարսողութիւնը կչափաւորի, եւ մարմինը մաքրուելով բոլոր այն աղտեղութիւններէ որ շատ անգամ զանազան հիւանդութեանց ըմկզմնապատճառ կըլլան, առողջ ու ժիր եւ բնական դիրքը կդգենուն։

ONCUENT HOLLOWEY
ՍՊԵՂԱՆԻ ՀՈՒԼԼՕՈՒԷՅԻ

Մարթային հիւանդութիւն եւ վերք բուժելու մասին ունեցած պատասանական յատկութեանցը չհաւասարիր բան նաւ ուրիշ դեղ մը. հին կամ նոր թուսուր վէրքեր, ուռեցք, քաղցկեղ (չէրչէնկէ), սրունքից եւ սեռանց վէրքեր կամ բոլորովին կանգնին եւ կամ կչանան. օգտակար է նաեւ հարբուխի, հաղի, սրտի բաբախման, մանաւանդ օդացաւ (էէլ) ըսուած հիւանդութեան։ Իւր կազդուրիչ եւ զօրաւոր ազդեցութեամբը խոյլ (աբրաճո) հիւանդութեան ապականիչ զօրութիւնը ինչ աստիճան որ ըլլայ կը դիմագրաւէ։

Այս դեղերուն գործածութեան եղանակը նշանակուած է իւրաքանչիւր տիւի վրայ, որ կգտնուի ամեն դեղավաճառներու քով, եւ մանաւորապէս Պաղչէ–գաբու Թաշ–խանի կողմերը Պ. Գասպարեանի դեղարանը, Թիւ 7, կը ծախուի։

Աւելի առնել ուզողը կը հրաւիրուի առ հեղինակն ուղղիւր Հոլլօուէյ Իլնտոն Օքսֆօրտ վոլդց Թիւ 533։

ՏՆՕՐԷՆ ԵՒ ՏԷՐ
Հ. Ս. ԱԼԱՃԱՃԵԱՆ

ՏՊԱԳՐՈՒԹԻՒՆ Ս. Ղ. ՊԱՐՏԻԶՊԱՆԵԱՆ
Բիզա–փաշա խան թիւ 3